

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
1/2007 vp**

Valtioneuvoston selonteko valtionalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2008—2011

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 30 päivänä toukokuuta 2007 lähettäessään valtioneuvoston selonteon valtionalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2008—2011 (VNS 1/2007 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa asiasta lausunnon valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- erikoissuunnittelija Timo Määttänen, työministeriö
- johtaja Tarja Heinilä-Hannikainen ja apulaisosastopäällikkö Mikko Staff, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Kirsi Seppälä, valtiovarainministeriö
- teollisuusneuvos Heikki Vesa, kauppa- ja teollisuusministeriö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on käsitellyt selontekoa valtionalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2008—2011 oman toimialansa osalta.

Selonteossa todetaan hallitusohjelman mukaisesti, että uusi työ- ja elinkeinoministeriö aloittaa toimintansa 1.1.2008. Uuteen ministeriöön yhdistetään kauppa- ja teollisuusministeriön ja työministeriön nykyiset tehtävät lukuunottamatta pakolais- ja siirtolaisasioita sekä eräitä opintososiaalisia etuja ja työmarkkinatukea koskevia määrärahoja.

Kyseessä on suuri muutos, joka on tarkoitus toimeenpanna hyvin nopealla aikataululla. Valiokunta korostaa, että siirron valmistelun ja toteutuksen suunnitteluun ja toimenpanoon on tärkeää ottaa koko henkilöstö mukaan, jotta muutoksista ei aiheutuisi kielteisiä vaikutuksia toiminnalle eikä henkilöstön hyvinvoinnille.

Kehyksiin sisältyvässä tuottavuusohjelman toimeenpanoa koskevassa jaksossa on työ- ja elinkeinoministeriön osuudeksi vuosien 2007—2011 kehyspäättöksen mukaisista henkilöstövähennyksistä merkitty 1 137 henkilötyövuotta. Lisäksi kehyspäättöksessä todetaan hallituksen tähtäävän siihen, että uusilla päätöksillä valtion henkilöstömäärää supistetaan edelleen 4 800 henkilötyövuodella. Tästä päätöksestä aiheutu-

vien henkilöstövähennysten kohdistumisesta työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle ei vielä ole tietoa.

Työttömien työllistäminen tulee koko ajan entistä haastavammaksi, kun työttömistä aiempaa suurempi osuus kuuluu vaikeasti työllistettävään ns. työttömyyden kovaan ytimeen. Vaikeasti työllistyvien saaminen sijoittumaan vapaille työmarkkinoille edellyttää monipuolisia toimenpiteitä ja osaavaa henkilökuntaa, joka toimii kiinteässä yhteistyössä muiden viranomaisen ja yritysten kanssa. Myös työvoimapolitiikan koulutuksen järjestäminen entistä kiinteämmässä yhteistyössä yritysten kanssa on vaativaa ja edellyttää osaavalta henkilöstöltä huomattavaa työpanosta. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus huolehtii, ettei tuottavuusohjelmaa toteutettaessa vaaranneta työvoimahallinnon tehtävien edellyttämien henkilöstövoimavarojen riittävyyttä.

Työllisyysmäärärahojen muutosten vaikutusten seuraaminen

Kehyspäätöksen mukaan työvoimapolitiittisten toimenpiteiden määrärahoja vähennetään työllisyyden parantuessa ja toimien painottuessa kustannus-hyötysuhteeltaan edullisempiin. Määrärahat laskevat siten, että ne ovat 520,2 miljoonaa euroa vuonna 2008 ja 469,7 miljoonaa euroa vuonna 2011. Työllisyysmäärärahoja suunnataan uudelleen siten, että niillä nykyistä paremmin tuetaan työttömien työllistymistä avoimille työmarkkinoille ja näin helpotetaan työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmaa. Painopistettä siirretään yritysten kanssa toteutettavaan ammatilliseen työvoimapolitiittiseen koulutukseen sekä yksityisen sektorin tukityöllistämiseen. Vastaavasti vähennetään valmentavaa koulutusta sekä valtio- ja kuntasektorin tukityöllistämistä. Kuntien työllistämistuki vähenee 20 miljoonaa euroa vuonna 2008. Työllisyysperusteisiin investointeihin tarkoitettua määrärahaa vähennetään siten, että määräraha laskee vuoden 2007 talousarvion mukaisesta 30,7 miljoonasta eurosta 23,4 miljoonaan euroon vuonna 2008, vajaaseen 12,3

miljoonaan euroon vuonna 2009 ja on 8 miljoonaa euroa vuosina 2010 ja 2011.

Valiokunta toteaa, että kehyspäätökseen sisältyy työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin tarkoitettujen määrärahojen osalta suuri muutos. Työvoimapolitiittisiin toimiin tarkoitettujen määrärahat laskevat nelivuotiskautena selvästi, vaikka osa vähennyksestä selittyykin työllisyystilanteen paranemisella. Työhallinnon rahoittamissa toimenpiteissä on ensi vuonna noin 11 000 henkilöä ja vuonna 2011 noin 15 000 henkilöä vähemmän kuin tänä vuonna. Myös määrärahojen käytössä tapahtuu huomattavia uudelleen kohdentamisia, kun yksityisen sektorin tukityöllistäminen ja yritysten kanssa yhteistyössä toteutettava koulutus lisääntyvät ja julkisen sektorin tukityöllistäminen ja työttömille tarkoitettu valmentava koulutus supistuvat. Samalla lisätukea ohjataan matalapalkkatuen, yksinyrittäjien tuen ja kotitalousvähennyksen laajentamiseen, joiden arvioidaan hallitusohjelman mukaisesti vaikuttavan tehokkaammin työllisyystilanteeseen kuin perinteisten työvoimapolitiittisten tukimuotojen.

Valiokunta pitää ehdotettuja lisäpanostuksia perusteltuina ja suhtautuu myönteisesti siihen, että kokeillaan uusia keinoja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi. Samalla valiokunta kuitenkin toteaa, että nyt esitetyn suuruisilla työllisyysmäärärahojen vähennyksillä ja uudelleen suuntaamisilla voi olla vaikutuksia kaikkein huonoimmassa työllisyysasemassa olevien työttömien ja syrjäseuduilla asuvien työttömien tilanteeseen. Kunnat ja valtion laitokset ovat monissa syrjäseudun kunnissa olleet pääasialliset työpaikat, joihin työttömiä on voitu tukityöllistää. Jos määrärahojen käyttöä julkisen sektorin työllistämistoimiin merkittävästi vähennetään, mahdollisuudet ylläpitää työttömien työkykyä tukityöllistämisen avulla saattavat heikentyä erityisesti syrjäseuduilla.

Pitkäaikaistyöttömien työllistäminen yksityiselle sektorille on osoittautunut vaikeaksi. Heidän työllistämisen onnistuminen edellyttää monesti pitkää työllistymispolkua ja monenlaisia toimia. Polku alkaa usein kuntoutuksesta ja työelämävalmiuksia antavasta valmentavasta

koulutuksesta ja päättyy julkisen sektorin tukityöpaikan jälkeen avoimen sektorin työpaikkaan. Kun nyt sekä valmentava koulutus että julkisen sektorin tukityöllistäminen vähenevät, mahdollisuudet tällaisten työllistämispolkujen rakentamiseen voivat heiketä.

Valiokunta pitää tärkeänä hallitusohjelman mukaista sosiaaliturvauudistusta, jonka tavoitteena on muun muassa työn kannustavuuden parantaminen. Työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi uudistuksessa on tarkoitus arvioida muun muassa verotuksen, asumistuen ja työttömyysturvan uudistamista. Työttömiksi jäävien työkyvyn säilymistä pyritään edistämään kannustamalla nopeaan työllistymiseen ja tekemään lyhytaikaistenkin töiden vastaanottaminen taloudellisesti kannattavaksi. Samalla uudistuksella yritetään ehkäistä uusien pitkäaikais-työttömien syntymistä.

Kehyspäättöksen mukaan työllisyyspoliittiset investointituet vähenevät nelivuotiskauden aikana asteittain lähes neljännekseen nykyisestä. Kyseisillä tuilla on saatu käyntiin noin 100 miljoonan euron investoinnit alueellisten kehittämisohjelmien mukaisiin hankkeisiin, joita on pidetty alueen elinkeinoelämän kehittämisen ja investointipaikkakunnan työllisyyden kannalta tärkeinä. Ne ovat olleet erityisen merkittäviä maan itäisille ja pohjoisille alueille. Seurantatietojen mukaan niiden avulla on vuosina 2002–2004 syntynyt 2 700 uutta työpaikkaa. Uuden työpaikan hinta on ollut vajaat 19 000 euroa. Valiokunta pitää tärkeänä, että alueiden kehitykselle ja työllisyydelle tärkeisiin investointeihin voidaan myös jatkossa eri tavoin ohjata valtion tukea, vaikka työllisyyspoliittiset investointituet vähenevät. Toisaalta valiokunta toteaa, että yksityisyrityksien tukikokeilu kohdistuu pitkälti samoille alueille, joilla investointitukien merkitys on ollut suurin.

Valiokunta korostaa määrärahojen käytön ja toimenpiteiden vaikuttavuuden ja tehokkuuden tiukkaa seurantaa. Erityisesti tulee seurata, miten paljon uusia työpaikkoja matalapalkkatuen ja yksityisyritystuen avulla syntyy.

Valiokunta korostaa tarvetta seurata jatkuvasti kehyspäättöksen mukaisten määrärahamuutos-

ten ja sisällöllisten uudelleen suuntaamisten vaikutuksia hallitusohjelman mukaisten työllisyys- ja muiden tavoitteiden saavuttamiseen. Erityisesti tulee seurata muutosten vaikutuksia alueiden työllisyyskehitykseen sekä maahanmuuttajien ja vammaisten asemaan työmarkkinoilla sekä ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että valiokunta saa vuosittain kehyspäättöksen yhteydessä perusteellisen selvityksen muutosten vaikutuksista ja tilanteesta suhteessa hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamiseen.

Myönteisiä avauksia

Valiokunta toteaa tyydytyksellä, että kehyspäättös sisältää useita uudistuksia, joita valiokunta on eri yhteyksissä pitänyt tärkeinä. Tällainen on esimerkiksi siviilipalvelusmiesten asumiskustannuksiin kohdennettava 2 miljoonan euron lisäys, jonka on tarkoitus helpottaa ja nopeuttaa siviilipalveluspaikkojen saantia. Tämä voi osaltaan vaikuttaa myönteisesti nuorten miesten työllisyysasteeseen, kun odotusajat lyhenevät ja miehet pääsevät nykyistä nopeammin töihin tai opiskelemaan.

Kehyspäättöksen mukaan yksityisyrityksien tukijärjestelmän aluelaajennukseen käytetään 9,8 miljoonaa euroa ja yksityisyrityksien tukikokeilu on voimassa vuoden 2011 loppuun. Ensimmäisen työntekijän palkkaamisessa olevan kynnyksen alentamiseksi valiokunta pitää kokeilua tärkeänä ja katsoo, että tukialueisiin tulisi sisällyttää myös joitakin suurempia kasvukeskuksia, jotta nähtäisiin tuen vaikutukset myös kasvukeskusten yksityisyrityksien osalta.

Työmarkkinatuen ylläpitokorvauksen korottaminen yhdellä eurolla vuodesta 2010 lähtien helpottaa työmarkkinatuella toimenpiteisiin osallistuvien työttömien asemaa ja on omiaan kannustamaan heitä aktiivitoimiin osallistumiseen.

Toisen asteen koulutuspaikkojen riittävyys paranee merkittävästi, kun kehyspäättöksen mukaisesti laajennetaan ammatillista peruskoulutusta määräaikaaisesti keskimäärin 2 000 opiskelijalla vuodesta 2008 alkaen. Samalla valiokun-

ta kuitenkin toteaa, että tarvetta olisi valiokunnan saaman selvityksen mukaan vielä noin 2 000—4 000 opiskelupaikan lisäämiseen.

Valiokunta toteaa tyydytyksellä, että oppisopimuskoulutuksena järjestettävää lisäkoulutusta laajennetaan 1 600 opiskelijalla vuonna 2008. Muuta aikuiskoulutusta ja elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia parannetaan asteittain 3,5 miljoonan euron lisämäärärahalla. Työttömyys-tilanteen parantamiseksi on tärkeää, että erityistä huomiota kiinnitetään yli 50-vuotiaiden työelämään palaamista tukevaan uudelleen koulutukseen. Huomiota tulee kiinnittää myös peruskoulun jälkeisen ammatillisen koulutuksen suuntaamiseen työelämän tarpeita vastaavaksi ja vastavalmistuneiden nuorten työhön pääsyn helpottamiseen.

Työpajatoiminta on todettu erinomaiseksi keinoksi auttaa nuorten työllistymistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että nuorten työpajatoiminnan kansallista rahoitusta lisätään kehyksen mukaan 2 miljoonalla eurolla vuonna 2011.

Valiokunta korostaa samapalkkaisuusohjelman toteuttamisen merkitystä ja pitää tärkeänä kehyksiin sisältyvää 200 000 euron vuosittaista määrärahaa, joka on tarkoitettu ohjelman koordinoitiin ja ohjelmaan sisältyvien hankkeiden toteuttamiseen.

Päätösehdotus

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Arto Satonen /kok
 vpj. Jukka Gustafsson /sd
 jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
 Susanna Haapoja /kesk
 Hannakaisa Heikkinen /kesk
 Anna-Maja Henriksson /r
 Arja Karhuvaara /kok
 Merja Kuusisto /sd
 Merja Kyllönen /vas

Esa Lahtela /sd
 Markus Mustajärvi /vas
 Sanna Perkiö /kok
 Paula Sihto /kesk
 Katja Taimela /sd
 Tarja Tallqvist /kd
 Jyrki Yrttiaho /vas
 vjäs. Lenita Toivakka /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Valtiontalouden kehykset määrittelevät tulevien vuosien toimintamahdollisuudet tiukasti. Valtioneuvoston selontekoon valtiontalouden kehystä vuosille 2008—2011 sisältyy lukuisia epäkohtia, joihin on syytä kiinnittää huomiota.

Työllisyysmäärärahojen taso ja niiden joustava käyttö

Kehyspäätöksessä työllisyysmäärärahojen taso laskee huomattavasti. Osin se on perusteltua, koska työttömyyden ennakoidaan alenevan. Samalla työttömyys uhkaa kuitenkin muuttua suurelta osin rakennetyöttömyydeksi, jonka hoitaminen vaatii huomattavasti enemmän panoksia. Siksi työttömyysmäärärahojen alentaminen tulee tehdä varovaisesti.

Työhallinnon työvoimapolitiikan toimeenpääntöön tarkoitetut resurssit on koottu yhdelle pitkälle momentille (34.06.51). Tavoitteena on ollut pyrkiä määrärahojen joustavaan käyttöön. Työministeriö on kuitenkin omalla ohjeistuksellaan ja määräyksillään saanut aikaan sen, että useina vuosina työllisyysmäärärahoja on jäänyt käyttämättä huomattavia summia. Sitä ei voida mitenkään perustella, sillä vieläkin työttömiä on reilusti yli kahdensadantuhannen. Työllisyysmäärärahojen riittävän tason lisäksi ne tulee voida käyttää joustavasti, tehokkaasti ja täysimääräisesti. Esimerkiksi työttömien omaehtoinen toiminta ja työpajat ovat kärsineet määrärahojen niukkuudesta, vaikka rahaa on lopulta jäänyt käyttämättä.

Työllisyyspoliittiset siirtomenot investointeihin

Työllisyyspoliittiset siirtomenot investointeihin vähenevät kehysten mukaan neljäsosaan kuluvaan vuoden tasosta (34,7 milj. euroa) vuoteen 2010 mennessä (8 milj. euroa). Määrärahan leikkausta ei ole korjattu sektorikohtaisella rahoituksella, joten kyse on todellisesta leikkaukses-

ta. Työllisyyspoliittisia investointimäärärahoja on käytetty ennen kaikkea rakennemuutosalueilla kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen investointiavustuksiin sekä valtion työllisyysohjelmien rahoitukseen virastoille. Työhallinnon osarahoittamilla hankkeilla voitiin esimerkiksi vuoden 2007 aikana toteuttaa noin 100 milj. euron kokonaisinvestoinnit. Uusien työpaikkojen, joita vuosina 2002—2004 syntyi 2 700, keskihinnaksi on laskettu 19 000 euroa.

Työllisyyspoliittiset siirtomenot investointeihin ovat kohdistuneet juuri vaikeimmille työttömyysalueille, ja ne ovat tukeneet sekä monipuolistaneet elinkeinoelämää. Kun samaan aikaan EU-rahoitteisissa ohjelmissa infrastruktuurihankkeiden toteuttaminen vaikeutuu, on työllisyyspoliittisiin investointeihin kaavailtu leikkaus kohtalokas.

Matalapalkkatuki

Viime vuonna otettiin käyttöön matalapalkkatuki, jossa maksatusperusteeksi määriteltiin työntekijän yli 54 vuoden ikä ja riittävän pieni palkka. Tuki on korkeimmillaan palkkaluokassa 1 400—1 600 euroa/kk ja lakkaa, kun maksettava palkka ylittää 2 000 euroa/kk. Tukea myönnettiin viime vuonna n. 90 milj. euroa. Matalapalkkatuella ei ole kyetty luomaan uusia työpaikkoja, vaan sitä maksetaan jo työssä olevista työntekijöistä. Tuesta kohdentuu kuntasektorille liki puolet.

Nyt matalapalkkatuki aiotaan laajentaa koskemaan nuoria ja vammaisia. Käytettävä määräraha moninkertaistunee. Se ei ole perusteltua, koska tulokset matalapalkkatuen käytöstä ovat surkeat. Tuen avulla luodaan kaksinkertainen vääristävä palkkamekanismi: palkat pidetään keinotekoisesti alhaalla ja sillä ylläpidetään matalaa palkkatasoa erityisesti naisvaltaisilla aloilla. Tuki on siten voimakkaasti sukupuolivalikoivaa ja lisää epätasa-arvoa työmarkkinoilla. Matalapalkkatukikokeilu tulisikin keskeyttää eikä suinkaan laajentaa sitä.

Työnantajia tulisi tukea niin, että työllistämiskynnys ylittyisi ja että työntekijöille voitaisiin maksaa parempaa palkkaa. Matalapalkkatuki on vastikkeetonta tukea ilman työllisyysvaikutusta ja tehottomana tukena tuhlaa valtion varoja.

Valtion tuottavuusohjelma

Valtion tuottavuusohjelmaa aiotaan jatkaa. Se ei ole perusteltua, sillä jo nyt lukuisilla valtion työpaikoilla henkilöstö kamppailee jaksamisen kanssa. Alkuperäisen suunnitelman mukaan aiottiin valtiolta vähentää 17 500 työpaikkaa vuoteen 2011 mennessä, mutta nousseen vastustuksen vuoksi vähennys edellisen hallituksen aikana laskettiin 9 650 työpaikkaan. Nyt tuottavuusohjelman tavoitteita aiotaan kiristää 4 800 työpaikan verran. Valtion tuottavuustavoitteen tueksi ei ole esitetty yhtään selvitystä, tutkimusta tai raporttia, joka osoittaisi tällaisen vähennyksen perustelluksi.

Ammatillisen koulutuksen volyymi

Kehyslinjauksen mukaisesti ammatillisen koulutuksen määrää aiotaan lisätä kahdellatuhannel-la. Useiden asiantuntijoiden mukaan lisäystarve on kaksin- tai kolminkertainen. Koulutus on suomalaisen yhteiskunnan paras kilpailuvaltti, ja siksi koulutusmäärät tulisi nostaa riittävälle tasolle.

Eriävä mielipide

Edellä olevan perusteella katsomme,

että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan olisi pitänyt lausunnossaan kiinnittää enemmän huomiota kehyslinjausten perusteettomiin työpaikkavähennyksiin valtionhallinnossa, matalapalkkatuen palkka- ja sukupuolirakenteita vääristäviin vaikutuksiin, ammatillisen koulutuksen liian alhaiseen kokonaistasoon sekä työllisyyspoliittisten investointimäärärahojen romahtamiseen.

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2007

Markus Mustajärvi /vas
Merja Kyllönen /vas
Jyrki Yrttiaho /vas

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Vuonna 1995 yhteiskuntamme kärsi suurtyöttömyydestä, suuresta valtion velkaantumisesta ja muista syvän laman seurauksista. Siitä lähtien on pitkäjänteisellä työllä luotu edellytykset vakaalle talouskasvulle, työllisyyden parantamiselle ja hyvinvointipalvelujen kehittämiseksi. Julkinen talous on vakautettu ja velkaantuminen on käännetty laskuun. Viime vaalikaudella hallitus sai luotua yli 100 000 uutta työpaikkaa.

Kuluvalla vaalikaudella tarvitsemme vielä 100 000 työpaikkaa lisää. Ikärakenteemme haasteet ja globaalin talouden asettamat rakenne- ja muutoshasteet vaikeuttavat tavoitteen saavuttamista. Työpaikkoja syntyy ja kuolee enemmän kuin koskaan aiemmin. Jotta osaavan työvoiman saatavuus voidaan turvata ja rakenteellista työttömyyttä alentaa, tarvitaan lisää voimavaroja muutoksen hallintaan. Hallituksen työllisyyspolitiikka vähentää muutoksen hallintaan tarvittavia voimavaroja.

Pidämme tärkeänä työvoiman ammatillisen ja alueellisen liikkuvuuden parantamista. Työvoimapolitiikkaan ja -koulutukseen on panostettava riittävästi. Aikuiskoulutusjärjestelmää tulisi uudistaa oikealla, ajantasaisella ammattitaidolla varustetun työvoiman tarjonnan turvaamiseksi siten, että ensiaskelena lisätään ammatillisen aikuiskoulutuksen tarjontaa. Mielestämme suomalaisen globalisaatiostrategian kulmakivinä tulee olla aikuiskoulutuksen ja riittävän muutosturvan kehittäminen. Muutosturvaa tulisi kehittää niin, että pidempikestoiseen ammatilliseen koulutukseen on taloudelliset edellytykset. Valtioneuvoston selonteossa valtiontalouden kehityksistä vuosille 2008–2011 ei näitä tärkeitä osa-alueita riittävästi kateta. Selonteko sisältääkin useita epäkohtia, joihin on tarve kiinnittää huomiota.

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden resurssit

Kehyspäättöksessään hallitus on päättänyt suunnata työllisyysmäärärahoja uudelleen. Hallitus vähentää voimavaroja työvoimapolitiittisista toimenpiteistä, valmentavasta koulutuksesta ja valtio- ja kuntasektorin tukityöllistämisestä noin 80 miljoonalla eurolla. Työpaikkojen syntymisen ja häviämisen muutosvauhti sekä rakennetyöttömyyden laajuus huomioon ottaen työvoimapolitiittisten toimenpiteiden voimavarojen karsiminen on kyseenalaista. Hallitus on vähentämässä erityisesti vaikeimmassa asemassa olevien työttömien valmentavaa koulutusta. Ilman tätä valmennusta pitkään työttömänä olleen on hyvin vaikea päästä ammatilliseen koulutukseen ja työelämään mukaan. Lisäksi valmentavan koulutuksen asiakkaista suuri osa on maahanmuuttajia — isoissa kaupungeissa lähes puolet. Ilman kielikoulutusta ja yhteiskuntaan integrointia heidän työllistymisensä on lähestulkoon mahdotonta.

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden määrärahojen vähentäminen aiheuttaa noin 15 000 ihmiselle riskin jäädä kokonaan työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ulkopuolelle.

Tukityöllistäminen ja työllisyysperusteiset investointimäärärahat

Hallituksen kaavailema uudistus, jossa työllisyysmäärärahoja suunnataan yrityksissä tapahtuvaan tukityöllistämiseen vähentäen vastaavasti kunta- ja valtiosektorin valmentavan koulutuksen rahoitusta, on haasteellinen linjaus. On selvää, että mahdollisimman moni palkkatuettu työjakso kannattaa suunnata yrityksiin. Valtio ei kuitenkaan voi päättää yritysten puolesta, että ne tukityöllistävät. Jos kuntien ja valtion palkkatuetta työtä vähennetään, ajaututaan tilanteeseen, jossa kaikkein vaikeimmassa asemassa olevat työttömät eivät pääse aktiivitoimien piiriin.

Rakennemuutosten hallinnassa sekä vaikeimpien työttömyysalueiden apuna ovat olleet työllisyysperusteiset investointirahat, joita hallitus nyt vähentää 30 miljoonasta eurosta 8 miljoonaan euroon. Investointirahoilla on tuettu esimerkiksi Lapin matkailun kehittymistä ja Pohjois-Karjalan rakennemuutosten hallintaa. Myös Kymenlaakso, joka on voimakkaan rakennemuutoksen aluetta, on hyötynyt investointiavustuksista. Työllisyysperusteisilla investointimäärärahoilla on paitsi saatu aikaan uusia työpaikkoja myös saatu tuettua aluepoliittisia tavoitteita. Työllisyysperusteisilla investointimäärärahoilla on rahoitettu merkittävästi tärkeitä infrastruktuurihankkeita, jotka ovat luoneet edellytyksiä elinkeinotoiminnan kehittämiselle ja yritysten sijoittumiselle.

Ammatillinen aikuiskoulutus

Koulutuksellisen tasa-arvon heikentäminen näkyy erityisesti aikuiskoulutuksen osalta: hallitus asettaa esteitä osaavan työvoiman saatavuudelle tulevaisuudessa esittämällä ammatilliseen koulutukseen vain 2 000 lisäpaikkaa. Lisäpaikkoja tarvittaisiin todellisuudessa miltei kolminkertainen määrä. Työ ja koulutus ovat tänä päivänä myös kansalaisia voimakkaimmin eriarvoistavia tekijöitä. Aikuiskoulutukseen osallistuvat eniten ne, joiden koulutusperusta on jo ennestään hyvä. Siksi on huolehdittava myös vähän koulutetun tai vanhentuneen tutkinnon varassa olevan aikuisväestön kouluttamisesta.

Hallituksen esitys oppisopimuskoulutuksen paikkojen lisäämisestä on tervetullut. Valitettavasti oppisopimuspaikkojen lisäyksellä ei kuitenkaan yksin kateta aikuiskoulutuksen kehittämistarpeita. Kun samaan aikaan muita toimia karsitaan, muun muassa lakkauttamalla heikoimman pohjakoulutuksen saaneisiin työssä oleviin ihmisiin kohdistunut Noste-ohjelma ja leikkaamalla ammatillista lisäkoulutusta, jätetään vähän koulutetun tai vanhentuneen tutkinnon varassa olevat ihmiset kovin yksin. Ammatillista tutkintoa vailla on työelämässä noin 350 000 henkilöä. Tätä varten olisi vaadittu koulutus- ja rahoitusratkaisuja, jotka helpottavat vä-

hän koulutusta saaneita ja niitä, joilla on vanhentunut toisen asteen ammatillinen tutkinto.

Heikennettäessä jo muutenkin heikoimmassa asemassa olevan aikuisväestön koulutusmahdollisuuksia jaetaan yhteiskuntaa kahtia ja lisätään eriarvoistumista. Tätä emme voi hyväksyä.

Nuorisotyöttömyyden vähentäminen

Ns. matalapalkkatuen laajentamisella alle 25-vuotiaisiin hallitus panostaa voimakkaasti siihen, että nuoresta työvoimasta tehdään hinnaltaan edullisempaa yrityksille suhteessa keskeisiin työntekijöihin. Ikääntyneiden ihmisten työnantajakuluihin liittyvällä tuella on pyritty panostamaan ikääntyneiden ihmisten mahdollisuuksiin päästä työelämään, koska heihin kohdistuu syrjintää ikänsä vuoksi. Nuorten vaikeus päästä työhön taas riippuu aivan muista tekijöistä. Nuoret ovat sinänsä haluttua työvoimaa ikääntyvässä Suomessa. Nuorten vaikeus päästä työhön johtuu osaamisen tai työkokemuksen puutteesta. Kun tukirahat jaetaan kaikille työhön pääseville nuorille, järjestelmässä on paljon ns. kuollutta painoa — tuetaan siis niitä, jotka muutoinkin pääsevät työhön. Ne nuoret, jotka tarvitsevat koulutusta tai vahvempaa tukea, jäävät puolestaan vähenevien voimavarojen varaan.

Kattava yhteiskuntatakuu olisi kaavamaisista työntajien välillisten työvoimakustannusten alentamista parempi keino torjua nuorisotyöttömyyttä ja nuorison syrjäytymistä. Työntajien ensisijainen ongelma on löytää riittävästi ammattitaitoista ja sopivaa työvoimaa. Työntajien omista kyselyistä rekrytointivaikeuksien taustalla ovat usein puutteet työkokemuksessa, ammatillisessa osaamisessa, työpaikkakohtaisessa erityisosaamisessa ja monitaitoisuudessa. Nuorten työpajatoiminnan rahoituksen lisääminen on positiivista, mutta koska työvoimapolitiisten toimenpiteiden rahoitusta samalla leikataan, on uhkana, että rahoitus loppuu niistä toimista, joilla nuoria sijoitetaan työpajoihin.

Työelämän kehittäminen

Työelämän hyvinvoinnin ja tuottavuuden kannalta keskeisiin työelämäohjelmiin hallitus ei esitä lisää voimavaroja, vaikka ohjelmat ovat

tuottaneet hyviä ja kestäviä tuloksia sekä lisänneet tuottavuutta ja työhyvinvointia. Työelämän laadun kehittäminen on suomalaisen työn kansainvälisen kilpailukyvyn kannalta keskeinen asia. Hallituksen työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelmassa pyritään näihin tavoitteisiin, mutta työelämän laadun kehittämiseen tulisi kiinnittää paljon enemmän huomiota.

Valtionhallinnon tuottavuusohjelma

Hallituksen asettamat tuottavuustavoitteet ja työvoimahallinnon henkilöstövähennykset, 1 137 henkilötyövuotta, ovat ristiriidassa hyvän valtion työnantajisuuden ja hallituksen asettamien tavoitteiden kanssa. Vaikka työttömyys alenee, uusien alkavien työttömyysjaksojen määrä on lähes lamavuosien tasolla, koska työelämän rakennemuutos on kiihtynyt. Uudet työpaikat syntyvät eri aloille kuin mistä ihmiset joutuvat työttömäksi. Tähän tarvitaan räätälöidympää työvoimapolitiittista palvelua ja tuki-

toimia. Hallitus ajaa alas sekä työvoimatoimistojen palveluja että tukitoimia. Tästä seuraa syviä vaikeuksia osaavan työvoiman riittävyydelle.

Eriävä mielipide

Edellä olevan perusteella katsomme,

että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota kehyslinjausten työllisyysmäärärahojen rajuihin supistuksiin, jotka kohdentuvat kielteisesti kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleviin, sekä työllisyysperusteisten investointimäärärahojen rajuun vähenemiseen, ammatillisen aikuiskoulutuksen supistumiseen ja ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikkojen riittämättömyyteen.

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2007

Jukka Gustafsson /sd
Merja Kuusisto /sd
Esa Lahtela /sd

Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd